

MAGYAR IZRAELITA,

hitfelekezeti érdekű hetilap.

Kiadó tulajdonos: **Zsengeri Mór.**

Felelős szerkesztő: **Mezei Mór.**

Előfizetési feltételek:

Pesten házhozordással, vidékre postai szét-
küldéssel.

Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.

Szerkesztői iroda:

Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet.

Kiadó hivatal:

Lipótvárosi templomtér 6 sz.

Megjelenik minden pénteken egy egész íven.

Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon felül
egy fél hasábos petsor után 3 kr. számíttatik

Mikép lehet jó s képes népiskolai tanítókra szert tennünk?

Hogy e problema megoldásához annál biztosabb sikerrel foghassunk, szükséges, mindenek előtt megállapítanunk, mikép legyenek népiskoláink hitfelekezeti tekintetben szervezve; más szóval a hitfelekezeti életünket illető tantárgyakból mit kell, hogy oktadni képes legyen a nép iskolai tanító, hogy községe jogosult igényeinek kellőképen megfelelhessen? Ebben én a megpendített kérdés megoldásának nem csak kiindulási, hanem zár pontját is látom. Mert valamint a népiskolában a majdani tanító későbbi hivatására való képességének alapját vetik; úgy viszont a népiskola az egyedüli zsinórmérték, mely szerint a népiskolai tanító szükséges képességének mértékét biztosan kiszabni lehet.

Ha csak azon tantárgyakat emelem ki különösen, melyek hitfelekezeti életünket érdeklik, ezt nem azért teszem, mintha a többi a népiskola körébe tartozó elemi tantárgyak fontosságát félre ismerném vagy kevésbé becül-ném; nem! ismerem én ezeknek az előbbiekkal való hasonértékét; de fölöslegesnek tartom azokat itt részletesen fölemlíteni, mivel e tekintetben először a m. kormánytól a népiskolák számára megállapított tanterv most még irányadó, s 2-szor, a létező hézagok és hiányok is könnyen kipótolthatnak radicalis átalakítás nélkül is. Egészen máskép áll a dolog a hitfelekezeti tantárgyak tekintetében. Itten pótlások, részletes javítások, külső simítgatások mit sem használnak; ily nemű javítás a mélyebben fekvő hiányok — s hézagokat csak rövid időre szemünk elöl elrejtene, míg végre az épület összeroskadása által a roppant kár érezhetővé válnék.

A m. kormány is sok alkalommal tanusította, miszerint elismeri szükségét annak, hogy népiskolai ügyünk reformáltassék. De hitfelekezeti ügyünkbe avatkozni s önhatalmilag eljárni nem akarván, valahányszor a hitfelekezeti szükségletekről volt szó, e kérdés eldöntését mindig a hitközségekre, illetőleg előljárok — iskola igazgatóik — s tanítóikra bizta. Ha ezek megbizásuknak meg nem feleltek, s mindeddig e hitfelekezeti életünket legközelebről érdeklő feladatot kellőképen meg nem oldották:

akkor egyedül önmagukat vádolhatják. A nm. m. királyi helytartó tanács, most is minden nehézség nélkül adta meg az Izr. Magyar Egylet közbenjárására az engedélyt, hogy e fontos tárgyról értekezendők összegyűlhessünk, de ha e kedvező pillanatot a kérdés eszélyes s lelkiismeretes eldöntésére föl nem használjuk, ismét egyedül min magunkon lesz a meg nem bocsátható hiba, hogy legszen-
tebb érdekeinket ama buzgó erélylyel föl nem karoljuk, melynek kifejezésére, mindenki, ki szent vallásának ügyét szívéen hordja, okvetlenül köteles.

Hitfelekezeti életünk, s a mi ennek alapja, szelleme, sz. vallásunk, igénytelen nézetem szerint azt követeli tőlünk, hogy gyermekeinkkel már a népiskolában a következőket tanultassuk meg:

1-szor: imáinkat; és pedig nem csak azok felületes fordítását, hanem alaposabb megértését is, hogy a fiú vagy leány, s később a férfi vagy asszony buzgó áhitattal, szívvvel lélekkel imádkozhassék. Már pedig tudvalévő dolog, hogy imáink legnagyobb része a szentírás különféle könyveiből van merítve, s úgy hiszem, ha a tanítványnak épen nem is, legalább a tanítónak ismernie kell a forrásokat, melyekből azok vétettek. Legyen szabad mindennapi imánk csak egyik részére mutatnom; Asré-től Jistabach-ig. Ez, méltán mondhatjuk virággyűteménye annak, mit sz. könyveinkben magasztos dicső-nekek — lelkes könyörgések — s Istennek való hódolatban felmutatnak. Melyik nyelvre lesznek az imák fordítandók, németre-e vagy magyarra, ez ismét külön kérdés, melyről máskor akarok szólni.

2-szor: A Thórát azaz: Mózsés 5 könyvét. A Thóra sz. vallásunk egyedüli életforrása. Minden hitoktatás-zuduljon bár rám ez állításom miatt minden vallástanár a z izraelitánál legalább kívánt siker nélkül marad, ha ama isteni erővel nem bir, melyet a sz. irás éltető eredeti szava nyujt! A Thórát továbbá eredeti kifejezésében azért kell tanulnia a zsidó tanulóknak, mivel abból minden szombat s ünnepen egy-egy szakasz a templomban előolvastatik, s egyedül ennek meg nem értése oka annak, hogy templomainkban még mindig hiányzik az onnapi csend, melyet a szentély igényel.

Ha pedig a tanuló a népiskolában a Thora megértésére való képességet magának nem szerzi meg, hol

hasson ahhoz, ha csak föl nem tesszük, hogy ezt a gymnasiumban, reáltanodában, vagy valamely kereskedelmi iskolában, vagy végre a népiskolából közvetlenül a gyakorlati térre lépven, itt valahol nem találja fel?

A népiskolai tanítónak szüksége van tehát azon képességre, hogy tanítványainak a Thorából oktatást nyújt-hasson. A Thorából való oktatásrai képesség pedig föltételezi: a héber grammatika alapos ismeretét, a vallás-tan-nak nem csak katechizálási, hanem szellemi s tudomá-nyosabb szempontból való fölfogását.

A mondottakból tehát világosan kitetszik, hogy a népiskolai zsidó-tanítóknak a héber nyelvet alaposan, a bibliát tökéletesen s a vallást tudományyszerűleg tud-niok kell, ha hivataluk körében eredménynyel működni akarnak.

Menjünk most már egy lépéssel tovább. Most azon tág hézaghoz jutunk, mely nézetem szerint, mind eddig lehetlenné tette, hogy képestanítóink elegendő számmal legyenek, s a mi mindig így fog maradni, míg e hézag ki nem töltetik. Értem a hitfelekezeti középiskolák hiányát.

Ez, uraim! ama tátongó örvény, mely a népiskola legjobb gyümölcseit elnyeli. A zsidó tanuló, ha a népiskolát elhagyná, magát a tudománynak szánja, a középiskolák egyikébe lép, hol a népiskolában megkezdett tan-tárgyakat folytathatja, sőt ujjakkal is bővítheti, de vallás-beli tanulmányaira nézve, nem csak hogy tovább nem ha-ladhat, hanem még azt is, a mit nagy nehezen megtanult, egészen elfelejti. Egy a legridegebb modorban nyújtott vallásoktatáson kívül mit sem tanul a zsidó tanonc mi őt vallási s hitfelekezeti életére vagy egykori tanítói állásá-ra — ha épen erre szánná magát — előkészítené, vagy csak emlékeztetné. —

Hol szerezze meg tehát magának a tanítójelölt azon előismereteket, mire szüksége van, ha a képezdébe lép? Es mikép követelhetjük a képezdétől, hogy tanítókat ké-pezzen nekünk 2 év alatt, ha az illető jelöltek vagy épen semmi vagy csak igen kevés előkészületekkel lépnek ezen intézetbe?

Azért a legsürgősb teendőink közé számítom azt, hogy ilyféle hitfelekezeti középiskolák életbe léptetessenek.

Végre szükségesnek tartom azt is, ha t. i. jó tanítók-ra szert tenni akarunk, hogy Pesten a főnálló izr. képez-de egészen átalakíttassák, úgy hogy nem csak mint a veszprémi t. rabbi a minap az „Allg. Ill. Jud.-ban“ helye-sen megpendítette, egy 4 éves tanfolyam nyitassék a ne-vezett képezdében, hanem mi egyébiránt ezzel a legelvál-hatlanabb kapcsolatban áll, más s sokkal több gond for-díttassék azon tárgyakra, melyek a zsidó népiskolai ta-nító tisztjének nervus resitonját képezik.

Deutsch Henrik.

Orthodox rabbik.

(Sz.) Időnként egy bizonyos járvány szokta megra-gadni a magyarországi rabbik egy bizonyos osztályát.

Valahányszor a korszerű haladásnak egy-egy köve-telménye megvalósítása felé közeleg hitfelekezettünk köré-ben, a rabbik között nagy vezeklés támad, átkokat szór-nak saját községükre és egész hitfelekezetükre, meghuz-zák a vészharangot, és végre küldöttségek nevével ruház-va fel önmagukat, felszólítják a világi hatalmat, hogy üsse békókba a korszellemet, és varázsolja valósággá az ő kába phantasmáikat.

Az elvet, hogy „a cél szentesíti az eszközöket,“ nem a zsidó vallás állította fel, de mindamelllett azt ezen hyper-orthodox rabbik is elfogadták. Hogy ama céljukat elér-hessék, egyedül azt tartják szemük előtt, az eszközök mi-néműségével keveset gondolnak.

Mit gondolnak ők azzal, hogy magukat a zsidó val-láselveket vádolják be akkor, midőn a hitközségeket poli-tikai tendenciákkal gyanúsítják! Mit gondolnak ők azzal, hogy hiveik és saját gyermekeik szelleméletének üterét vágják el akkor, midőn esdve kérik azt, hogy embereknek ne tekintessenek! Alattomos rágalom, erkölcsi rokon és gyermekgyilkosság mind jó, ha célhoz vezet!

Conservatív elemre, mint a politikai társadalomban, úgy a hitfelekezeti életben is kétségtelenül szükség van, kétségtelenül megvan a maga nagy és tagadhatlan hasz-na, és ezért senki sem fogja tagadni azt, hogy létezése jogosult. De a conservativismusként is, mint minden más iránynak ott kell határát lelnie, hol az erkölcsösség meg-szűnik, hol az elvetemedettség kezdődik.

Joga van kétségtelenül a rabbinak hiveinek saját meggyőződése szerint nyújtani vallásbeli és erkölcsi oktatást; joga van hirdetni és terjeszteni azon elveket, miket helyeseknek, igazaknak tart, mert hisz ő községé-nek tanítója.

De különbségnek mégis kell lennie a rabbi és isko-lamester, a község és iskolásgyermekek között!

A rabbi helye a szószék, eszköze a lelkesült, s lelke-sedést gerjesztő szó, de nem lehet az erőszak, a hatalom-parancs!

A zsidó vallás lényege nem formákban fekszik, ha-nem azon változatlan elvekben, melyek diadalmasan állot-ták ki három évezred tűzpróbáját, és ez elvek egyedül a meggyőződésnek lehetnek tárgyai, a hitet ráparancsolni valakire, arra semmiféle sem vallásbeli, sem világi ható-ság nem képes!

S mit is használna megóvni, poroszlok által meg-óvatni a vallásgyakorlat mellékes formáit, ha e felett el-vezsne a mi legbecsesebb, a vallás szelleme, az áhitat, a lelkesedés, a hit!

A gondolatszabadság vallási dolgokban, igen kényes valami, erőszakot ez tür legkevésbé!

Álljatok a szószékre, ti férfiak, kiket az „egyedül üdvözítő orthodoxia“ szelleme arra késztet, hogy őseitek vallását saját hittestvéreitek „bűnei“! ellen óltalmazzatok, — álljatok a szószékre, hirdessétek az igazságot azon meggyőződés tűzével, melylyel ti azt igaznak tartjátok, s töltsétek el vele hiveitek értelmét és érzését, mert ide-észbe és szívbe kell visszahelyezni, ha a visszahelyezés szükséges, a vallást, nem pedig a világi hatalom karjai által egyedül óvható külsőségekbe!

E tanács nektek keveset használ! Tudom, vallásbeli proletáriusok, rég eljátszottatok híveitek bizodalját, s ezért szavatokra senki sem hallgat. A rabbinak csak nevét viselitek, hivatalát el nem láthatjátok. Nem taníthatok, mert nincs tanítványotok!

Itt tehát egy másik jó tanács!

Van fájdalom Magyarországon a rabbinak még egy más osztálya, melytől szintén senki sem tagadhatja meg azt, hogy nagyon, nagyon is orthodox!

Egész udvart tart a „rebbe,“ az ajtónállótól felegész a főudvarmesterig, residenciája éjjel-nappal meg van szállva idegenektől, kik jó pénzzel fizetik meg a tapasztalt és nem tapasztalt csudákat, s emberek kényelmesen élnek meg egyedül azután, hogy kérvényeket írnak a folyamodók seregének.

Kövessétek ti is ezek példáit. Miveljetez cabalistikus csudákat, csödütsétek magatok körül a babonaszerető és babonakereső népet; a zsidóság nem veszt bennetek semmit, ti pedig nyerni fogtok csak.

Környezetetek prófétai fény sugarával fog körülövezni, s halálotok után bucsujárat lesz sírhalmotokhoz, anyagi jövedelmek felszaporodik százszorososan, dolgotok semmi, és e mellett kedvetek szerint imádkozhattok naponkint, hogy az „eretnek zsidók“ törültsenek ki a földről.

Mi többiek mosolyogni fogunk felettetek, sajnálni fogjuk megtévesztett áldozataitokat, de nem követendjük példátokat, s nem fogjuk felszólítani a világi hatalmat, hogy állja útját cégeres mesterségeteknek!

Az izr. néptanodának, és különösen a minta-főtanodának feladata Magyarhonban.

II.

A nevelés egy ága sem veszi oly mérvben igénybe figyelmünket és gondunkat, mint a vallástan. De hogy ez hasznos hajtó legyen, az oktatásnak az eredeti szöveghez kell csatlakoznia és mindazon szóvirágok, melyek száz meg száz zsidó vallástanban olvashatók, az iskolából számtizendők. Nem célunk e helyütt kimutatni, mily badarság a rendszeres vallástanal elfecsérelni a legszebb ifjúsági éveket, ez érdemet a szaklapoknak engedjük át; de nem mellőzhetjük hallgatással, hogy e rendszeres vallástanítás Németországból csempésztetett be, hol, különösen néhány vidéken, a héber olvasás annyira háttérbe szorult, hogy a héber szavakat az elismert vallástanokban latin betűkkel kell kiírni.

Ha a vallástanítás, mit józan gondolkozó nem fog kétségbe vonni, az életnek napja, mely minden körülményben világít és melenget, s melynek hiányában a szellemi és erkölcsi tehetségnek megmérhetlen országa fejlesztllenül senyvedvén pusztá sivatagként terül el szemünk előtt, ugy bizonyára kiváló helyet is kell elfoglalnia óra-rendünkben, s nem lehet vele néhány hetenkinti óra rászánásával csak amugy melleleg elbánni.

Iskoláink legnagyobb részében a vallás- és biblia oktatás egy osztály tanárra van bízva, a mintafőtanodákban és néhány községi iskolában e tanág számára külön szaktanítók vannak alkalmazva.

Ama nép- és főtanodákban, hol a héber oktatás az osztály tanárra van bízva, ott a nehézségek könnyen legyőzhetőek, hisz maga az osztálytanár tudja legjobban minő hiányban szenved még az ő osztálya, de itt is a héber szakok és a vallástanra a felső osztályok mindegyikében legalább is hetenkinti 14 órát kell szánni. Ama mintaintézetekben és egyéb főtanodákban, hol a héber szak és a vallástan számára csak egy szaktanár van alkalmazva, ott több a nehézség és ha magok e tanárok a legbuzgóbbak s leghivatottabbak volnának is, mégis ez intézetek fölvirágzásának érdekében, e tanág irányában, az osztály tanárok forró részvétét és támogatását kell föltételeznünk. Kevesebb nehézségekre akadunk ama mintatanodákban és egyéb rokon intézetekben, hol egy vallástanár és egy héber nyelv tanár szerepel; mert ezekben a rendszeres vallástanítás elhagyásával és az intézet tanítóinak, különösen a szaktanárok társas összműködése mellett a legörvendetesebb, legszebb remény kecsgetetne.

A kezünkél levő, magyarhoni hirneves iskolákban használt órarendek a héber szakok s a vallástan számára részint 7 hetenkinti órát állapítanak meg minden egyes osztályban, részint ugy osztják el e tantárgyakat, hogy az I. osztályra 6 óra, II. 8.; a III. 9. és a IV. osztályra 9 óra jut hetenkint; míg mi, a vallástan, a bibliai történet, a bibliai szöveg, az imák fordítása és a zsidó történet oktatására következő óra-rendet bátorkodunk indítványozni.

I. Osztály. Bevezetés a szentírásba hetenkinti 3 óra*)	
Zsidó olvasás	5 „
Bibliai történet és	„
Áldások	3 „
	hetenkinti 11 óra

II. Osztály. Biblia	6 óra
Héber olvasás	3 „
Imák fordítása és	„
Bibliai történet	4 „
	hetenkinti 13 óra

III. és IV. Osztály.	
Mózes 5 könyve	6 óra
Próféták	4 „
Vallás tanítás és	„
Imák fordítása	3 „
Zsidó történet	1 „
	hetenkinti 14 óra

A szűken kimért időben a legbuzgóbb tanár, legjobb akarata mellett sem mutathat fel dús eredményt, és végre oda kell jutnunk, hova a vallás halálos ellenei szűnellenül szorítanak, szomorú valósággá kell válni a Thalmud ama végzeteljes mondatának „שחתפה מִישראל = עתירה תורה“. A sz. irás eredeti szövegének és az imák ismerete nélkül a gyermek előtt egész hitünk rejtély, a vallás forrása talány és a tiszta Istentan zárva marad. Soha nem fog az ifju a világ küzdterén szeretettel gondolni vallására, ha ezt csak amugy hallásból ismeri.

*) Előkészítő sz. irástan, talán „Schütz fibel“-jében követett rend szerint; de azért semmikép sem akarunk valami תולדות ישראל mellett felszólalni. X.

És ezért, ha komoly kötelességünk gyermekeink Istenhez való bizalmának megalapítása, ha határozott akaratunk, hogy ifjaink majdan férfi korukban a viszonyok tömkelegében és a mindennapiság hullámai közepett szeretettel emlékezzenek meg zsidóságukról, végre arról is kell gondoskodnunk, hogy a könyvek könyvét eredetiben alaposan értsék és imáink szellemét átérezzék.

A vallás tanítás szorosan az írás szavaihoz csatlakozzék. A bibliai történet általán szokásos tankönyveinkből csak utánolvasásra és önszorgalmi ismétlésre szolgáljon, mert az írás egyszerű, kedélyes és magasztos szavai elevebben, határozottabban vésik az ifju elmébe az eseményeket, mint bármi bibliai kivonat. A főtanodák II. III. és IV. osztályában Mózes 5 könyve, egyes a gyermek kedélylyel meg nem egyeztethető helyek elhagyásával, (Loth és két leányáról, József és Potifár nejeről szóló elbeszélések) adassék elő.

Mózes 3. könyvében az áldozásra vonatkozó helyek ne tekintessenek lényeges tananyagul fő- és mintatanodáink számára, de ott, hol azoknak mellőzése vallásbeli házogat okozna, azok megismertetése ajánlandó. A tanulóknak a III. és IV. osztályban már oly héber nyelvbeli jártassággal kell birnia, hogy az első próféták (Sámuel, Josua) könyveit tanára vezérlete mellett nagyjánt előkészület nélkül fordíthassa.

E mellett a későbbi próféták könyveiből és a Zsoltárokból illő kivonatok téssenek, és itt a héber nyelvtan ismerete lép az előtérbe, melynek eleme már az I. osztályban, a bibliához való előkészülettel volnának összekötendő.

Az imák fordítása, az istenisztelet tekintetéből is, az izr. népiskolákban a vallástani órákban végzendő, és a népiskolák, különösen a leánytanodák főosztályainak, mely intézetről külön cikkben szólunk, főfeladata e tantárgyat buzgón ápolni. A sz. írás, az imák fordítása és a héber grammatika tanmódját illetőleg nem szándékunk e tudósítás határait túllépni, de el nem mulaszthatjuk fölemlíteni, hogy a héber szakokra való otthoni előkészületről az iskolák nagy részében még mindig nem gondoskodtunk eléggé és e tekintetben betűzőket (Vocabulariákat) ajánlanánk. Miután pedig a hazai izr. tanodák magyarosítása mellett új művek lesznek teremtendő, a magyar szerzőket e szakba vágó munkáik készítésénél következő könyvecskékre bátorodunk figyelmeztetni.

„Vocabularium zum Siddur“ von Dr. J. Heiman, Berlin.

„Vocabularium zum Pentateuch“, von Joel Nathan, Berlin.

„Vocabularium zu den Psalmen“ von Joel Nathan, Berlin.

„Der Uibersetzungsllehrer“ von Hecht, Kreuznach, Voigtländer.

„Die hebr. Sprachlehre“ von Stern, Deutsch, Leser, stb. stb.

Fájdalom, az iskolákban még mindig kevés gond fordítottatik a zsidók, a népek közötti történetének tanítására. De a történelem oly sok ága között nem is jár egy sem annyi nehézséggel mint épen a zsidó törzs és vallás, mint épen a zsidó nép története. Ennek ismerete által

fogja az ifjuság becsülni tanulni a „Zsidó“ nevet; ez uton szilárdabbá, bensőbbé válik benne a hit, élénkebbé, fokozottabbá a bűn megutálása. A zsidó történelemből tanulja megismerni a gyermek, miként szülemlett a vallás hatalmából tett, erő, kitartás és örökkévalóság, és az ezer évnél tovább tartó üldöztetésből, de különösen őseink, elődeink sorsából tanulja belátni és felfogni a zsidó nép egyenjogusításérti jelen küzdelmeit.

A napjainkig e téren közzétett művek közül. tanodai használatra csak néhány jelent meg; ajánlhatók:

„Israels Geschichte“ von Emanuel Hecht, Leipzig.

„Leitfaden zur jüdischen Geschichte“ von Elkan.

Kivánatos volna, ha a legközelebb magyar nyelven megjelenendő bibliai történet, a zsidók történetét és Palästina földrajzát is tartalmazná.

Mielőtt a népiskola egyéb szakaira áttérnénk, néhány megjegyzést kell tennünk, melyek a zsidó népiskola jellemével benső összefüggésben állanak és ez okból legillőbben itt alkalmazhatók.

A legtöbb zsidó községi-tanodában a szűnidők tisri holnapra esnek, következőleg a szent ünnepek idejébe. Mig naponta a zsinagógába özőnlik a nép, addig sok helyütt az iskola gyermekek a templom közelében gombpityke- vagy lapda játékszereikkel mulatják magukat mindenki boszankodására. Hogyan lehetne e bajon segíteni, annak kifejtését ügyesebb kezekre bizzuk, de nézetünk szerint a népiskolák fölvirágzásának tekintetéből céltudatosabb eljárás volna, ha a zsidó iskolai szűnidők, a keresztény tanodakéival összeesnének, már a gymnasiumok és a reáltanodák látogathatása okából is. Ennélfogva az iskolai év juliushó végével vagy augustus hó kezdetén volna bezárandó és a szűnidők october hó 1-éig tartanának; másrészt kötelességében állana a tanítónak, jelesen a vallás és héber nyelvtanárnak a tanuló ifjuságot ראש השנה és יום הכפור között, tehát az ימי תשובה alatt, a vallásstanban oktatni, a templomba vezetni. stb. stb.

Azon elv által vezérelve, hogy a népiskola főadata nem gépszerű szervezet képviselésében, hanem a lelki erők fejlesztésében rejlik, mindenekelőtt kötelességünk oda működni, hogy tanodáink a vallás követeléseinek, a korszellem haladásának és a művelt világ gondolkodó tudatának megfeleljenek. Népi-koláink vallásos szelleme tehát ne szorítkozzék pusztán a hittani órákra, hanem maga a tanoda szelleme lengje körül valamennyi ágát az oktatásnak, és ezért, üzzük tova iskoláinkból a zsidó ellenes olvasókönyveket. Mert valóban meg nem bocsátható nembánomság, hogy már vagy egy évtized óta magyar zsidó tanodáinkban oly olvasókönyvek használatnak, melyek sz. Péter és Pál, sz. Szeverin, sz. Bonifác stb. ilyféle olvasmányoktól hemzsegnek. A zsidó főtanodák oly nagy száma mellett, egy az izr. iskolák III. és IV. osztálya számára irt olvasókönyv kiadása könnyen eszközölhető, és legközelebbi tudósításunkban, az olvasókönyvek szerkesztéséről egyáltalában, de különösen a zsidó iskolák használatára összeállítandókról bővebben fejtjük ki nézeteinket.

TÁRCA.

Hebraica.

I.

(Niszán hava. — A szabadság ünnepe. — A természet és a zsidó ember. — A legnemesebb érzélem. — A széder. — Ábránd és való).

„E hó a hónapok legfőbbike, legelső hónapja legyen az évnek!”

Igy hangzik azon törvény, melyet Móseh, a nagy látnok, népének Niszán haváról adott.

„A hónapok legelseje legyen az, hogy örökké megemlékeztek azon időről, melyben apáitok a szolgaság havából kimenekültek. Tartsátok emlékezetekben, és ünnepeljétek a szabadság ünnepét, minden évben, e hó 15-ik, mint a felszabadulás évfordulati napjától kezdve, hét napon át.”

Év ezredek tüntek le azóta. Sirba szálltak népek s nemzetek, városok, országok, birodalmak mélyen elsüllyedtek az enyészet végtelen tengerébe. A zsidó népnek is csak gyenge, kis töredéke maradt még fenn, országa a többieknek sorsában osztozott, alkotmánya összeomlott, törvényeik rég hatályon kívüliek; ámde azért ősi intézményeihez még mindig hiven ragaszkodik, és folyton tartja, foyton ünnepli a peszáchot, a szabadság magasztos ünnepét! — — —

És oly bájos, oly gyönyörű minden, ez ünnep közeledtekor. A rideg, komor tél zord fagyai s éktelen fergetegeivel odábbállott. Ifju, szép tavasz váltá fel őt, s nyájas mosolyával új életre inti a megdermedt természetet. Megmenekülve a rája súlyosodó nehéz nyög alól, ujjongva ébred ez, s ékes díszruhába öltözködve, szintén ünneplni látszik a felszabadulás édes óráját. . .

A természet tehát a zsidókkal együtt üli a szabadság ünnepét. — Ez különös! Vaj, honnan származhatik e rokon szenv? Lehetséges-e, hogy a zsidó önnön rajta kívül még más egyebütt is oly igaz, benső rokonérzetre találjon? — Hisz oly árva, oly elhagyott ez a szegény zsidó nép! — Széles e föld kekségén nincsen neki sehol sem jóakarója, nincsen barátja! Vagy ha van — oh ezt nem a szív, nem a veleérzés, de az érdek, a szükség, a kényszerűség tette azzá. Igy magára hagyatva, minden támasz és védelem nélkül kitéve a legádázabb viharok iszonyú dühének, a legsúlyosb sorscsapásoknak, valóban megfoghatlan, mikép történhetett az, hogy már régesrég le nem sodortatott a lét teréről?! — De nem! Nem lehetett az, mert bár elhagyott és nyomorult, bár gázolták és tiporták, éktelenül, kegyetlenül, bár szüntelen zokogott lelkes keservesen a fájdalmak iszonyu terhe alatt — még sem veszhett el, mert maradt neki még egy jó barátja, régi, meghitt, hatalmas barát, ki minden körülmény, minden viszony közt egyaránt hűnek tanusította magát iránta, ki derűben úgy mint borúban folyton híve maradt neki, s ez — — a természet! — Soha sem mutatkozott ez mostohának a zsidó irányában, s még most sem az. Ha kiátkoztatott a népek kebléből: ha széles e világon sehol sem lelhetett csak talpalatnyi teret is csendes megpihenés s megnyugvásra; ha kimertülve a fájdalmak iszonyu sokaságától, csak nem a kétségbeesés halálflagyos karjaiba dől; a természet fogadta őt nyájas, szende ölebe, enyhítő vigaszt hintett szive fájó sebébe, meggyógyítá, s ismét feleleveníté, ismét felsegíté őt. És midőn gyalázatára az emberiségnek, az embert nyomják el benne, midőn az örök igazság egyformán nyújtotta jogokat ő tőle megvonják, megtagadják — a ter-

mészet kárpótolja őt eme veszteségéért s legszebb, s legbecsebb adományaival halmozza őt fel. . .

A természet jó barátja a zsidónak!

De nem is csoda ez; régi bajtársak már ők, jó ideje ismerik már egymást. Közel 4000 esztendő elég volt arra, hogy a barátság kötelékeit szorosabban fűzze közöttök. Megszokták egymást nagyon. — Átvonultak mindketten az emberiség összes történetén. Egyttesen élték keresztül az ősidők fényhomályos napjait; együtt látták fejük felett elviharzani a középkor vesztérhes fellegeit, s karöltve költözködtek át a vihartépte s rongálta társadalmi élet romjain az új idők ékesb, verőfényesb sphaerájába, s rajtok kívül nem létezik már senki más, ki e nagyszerű sétaut az egész világtörténeten át velök együtt megtette volna. — Azért értik egymást olyan nagyon, azért simul a zsidó oly kiváló előszeretettel a természethez, s azért örül a természet a zsidóval, s öltözködik új, ékes díszruhába, midőn ennek örömnapja közeleg. . . .

A szabadság ünnepét ülik most a zsidók. — Csodálatos! — Oly nép, mely hitvány pariaként csak tengve éli napjait, mely türt lételt visel, mely az emberi szabadság közös jogteréről önkényileg leszoríttatva, teljes életét az ezt visszavivandó harcban emészt fel, s dacára ezredéves küzdelmeinek, a fegyvert még sem rakhatja le, habár csak perere is — e népnek van szabadság ünnepe, melyet minden évben, s mindig a legnagyobb lelkesedéssel, a legbensőbb áhítat s örömrzettel mellettt ünnepl. — Szegény, jámbor népem te! Régen volt az már, hogy őseidre a szabadság hajnala virradott. Sok idő telt már el azóta, s évezredek ónsulya mélyen temették el az időt a mult legsetétebb éjjelébe. — Elhamvadt azóta Zión erős vára, hazád éke, büszkesége; romba dől Salamon fényben uszó temploma, idegének léptek birtokodba, s te hazátlan, bolygóvá, ismét szolgává lettél. Oly régi már ez is, hogy föl sem foghatod már, midőn azt mondják neked, hogy volt idő, midőn híred, nagyságod a félvilágot betölté, hogy hatalmas voltál a nemzetek között, fejedelmidet a dicsőség lángsugára koronázta, dalnokaid örökké élő, örökké gnyj-tó és hevítő énekekben zengék el hőstetteidet, s látnokaid isteni szikrától hevitve harsogák el kebelrendítő szózatukat. . . . Nem érted te ezt már! Neked osztály részed a türes és szenvedés; fényről, nagyságról, nemzeti büszkeségről — oh, ezekről legmerészebb álmaidban sem mernél csak képzelődni is!

És mégis van, mégis ünnepsz szabadság ünnepet! — Am magyarázzátok ezt meg, ti éles elméjű kritiko-philosophok, kik minden áron azt akarjátok kiböngészni, hogy a zsidó a megtestesített materialismus, kinek lelkében magasztosb eszméknek még csirája sem fakad, kinek kedélye nemesb érzelmek ellenében merőben eltompult — magyarázzátok hát meg, honnan van az, hogy e szerintetek nyomorék, elfajult nép lelkében, dacára az évek oly hosszú sorának s oly fájdalmas kinoztatási s gyötörtetéseinek, még folyton s lángolóan ég az érzelmek legmagasztosbika s legnemesbike; a szabadság érzete?! Honnan van, hogy ez érzélem — most csak erről az egyről szólunk — mentül inkább akarnák benne elfojtani, annál hevesebben s annál nagyobb erővel ismét kigyul? S ha van némi pszichologiai ismeretek, ha értitek a lelki erők sajátszerű működését s fejlődését, mondjátok hát meg, minő jellemnek kell annak lennie, melynél ilyen jelenségek mutatkoznak. Nézzétek ama ronggyal takart, nyomor üldözte, rögghöz tapadt handlét! Éjeket, napokat munkálkodik s fáradozik a legsilányabb nyeresemény után; a legsanya-

rub életmódot viszi, megtagadja magától a legszükségesebb kenyérfalatot is. De ha jő a szabadság ünnepe, előszedi a verejtéke gyöngyével öntözött filléreket, s szívesen s örömet áldozza fel, csak hogy ez ünnepet jelentőségéhez méltóan, s az előírt mód s forma szerint tülhesse meg. — És ünnepli minden évben és ünnepli azért, mert elődei hajdanában, még az őskor éjjelében, a szolgaság alól felszabadultak.

Este van, Kisdéd, nyájasan intégető s ünnepelesen feldiszi-tett szobácskában festői kép tárul szemeink elé. Rejtélyes étek, vörös borral telt serlegekkel dúsan megrakott asztal körül ül a háznépe, ünnepi ruhában s komoly, csendes áhitattal. Legfőleg a családfő, hófehér párnákkal rakott nyugágyon, s ősrégi szokás szerint, halotti ruhában; annak szolgáljon ez emlékül, hogy épen ezen, lelki örömmel szentelt éj volt az, mely oly igen gyakran szolgáltatott alkalmat az ádáz kajánság kezébe, hogy nemtelen boszuvágyát egy szegény, félreismert nép ártatlan vérében csilapítsa le. Nyugodt kebelrel, s a benső öröm s megelégedés kéj-érzetét visszatükröző arccal ül családja körében, s bevett régi szokás szerint adja a szédert.

Micsoda az a szédér?

A keleti költészeti élet egyik prototypusa; a mély vallásos érzület egyik legkitűnőbb példaképe. Mily figyelemmel s áhitattal hallgatják azokat az ábrándos, csodaszerű regéket s dalokat, miket oly buszvidám, oly édeskeserű, oly nedélyes s még is oly fájdalmas hangon a hágádából felolvas! . . . Minő elragadó azon jelenet, midőn körben fölállva, s kiki a kovásztalan kenyeret megérintve, mély megilletődéssel ily szavakat ejt: „Ime, ez azon eledel, melyet őseink Mizraim országában élvezének; a ki éhezik, az jöjjen s egyék; a ki búsul, az jöjjen, s örüljön velünk! Ez évben még a szolgaság honában ültek ez ünnepet, de jövő évre szabad hazában; ez évben még mint elnyomottak, de a jövő évre mint a szabadság fiai!“ . . .

S tovább mesél, tovább regél, az ősöknek súlyos kinszenvedéseiről, az ellenség nagy gögjéről, az isteni gondviselés igazsága s kegyességéről, a jóknak megtalmoztatása, s a gonoszok bűnhődéséről. . . .

Oly édes-epedve ömlenek dicsénekei, oly benső kegyelettel zengi el hálaimeit, hogy ezeknek hallatára azt gondolná az ember, hogy mind e csodák, mind e jótétemények, amiket az imént felsorolt, hogy ezek mind ő rajta történtek volna! . . .

Örülj, vigadj szegény, a szabadság emlékének szentelt eme rövidke idő alatt! Felejtse el a rideg jelent, a sivár valóságot, s képzeld magad vissza napjaid verőfényes korszakába. Hisz ugy sem tart soká; egy hét múlván beköszön hozzád a „chomezige borchu“ s ábrándos illúsióidat ismét elűzi.

a. l.

Bécs, április hóban.

(Hitszónoklatok, dr. Jellinek Ad. bécsi hitszónoktól, I. füzet 1—10. Bécs, kiadja Gerold Károly fia).

Miután az első három szónoklatban bevezettünk Izrael belső szentélyébe, negyedik és ötödik szónoklatában odavisz bennünket dr. Jellinek a harcba, melyet Izrael a föld népei ellen küzdött. — A negyedik szónoklat, „Bileam“ megmutatja, miként az ókor többi népei mindig félték Izraeltől, mert a szabadság, igazság és jog mellett küzdött, és hogy már az Egyiptomból való kivonulás, mely szabadságát megadta, hatalmas és rettegett nemzetté tette őt.

Az ötödik beszéd, „Amalek“ azon szellemét tünteti fel,

mely egyedül képes hitfeleit a rágalom és üldözés ellen megvédeni. Leálcázza a zsidók elleneit, és egész undokságában mutatja be a világnak a modern Amaleket, mely nem csak a zsidókat, hanem az egész zsidóságot és annak szellemét kívánja elítéltetni. E beszéd végén idézi Bossuet, egyik francia herceg nevelőjét, ki neveltjével Ahasveros könyvét olvasá, hogy megmutassa neki, miként a korona rosz tanácsosai kegyetlenkedéseket, a birodalmak vesztét idézik elő.

De dr. Jellinek nem kiméli a mózesvallásnak gyengéit sem. Nem kevesebb erélyvel korholja hatodik beszédében a belső meghasonlásokat, a mértéktelen viszálykodásokat, melyek a községekben mindannyiszor támadnak, valahányszor korszerű intézkedések létesítéséről, a nyilvános istentisztelet emeléséről, a zsidóság tekintélyének öregbítéséről van szó. E beszéd a valódi haladásra szólítja a zsidóságot!

A hetedik beszéd „Izrael énekeiről“ szól, és különösen eredetisége által kitűnő. Kiemeli, miszerint Izrael énekeinek története egyszersmind e nép örömeinek és szenvedéseinek, szabadságának és rabságának is története.

A nyolcadik beszédet, óhajtanám, hogy minden mivel ember elolvassa. Címe: „Szeressétek az idegeneket!“ és azt bizonyítja, hogy a zsidó törvény különös nyomatókat helyezett ezen parancsra, míg a többi nemzetek az idegenek iránti előítéleteségtől soha sem szabadulhattak; bizonyítja továbbá azt, hogy a zsidó törvényhozás már az ókorban emelkedett nézettel birt a népelet sokféleségéről, és ment volt minden korlátoltságtól és szűkkeblűségtől.

A kilencedik szónoklat igen szép tanulmány. A szónok kifejti, hogy a zsidóság szétszórásának, és üldöztetésének dacára sehol és semmit nem vesztett életerejében, és hogy a zsidó nép törzs, nem levén térvizonyokhoz kapcsolva, mindenütt virágzik, vallását mindenütt fentartja. A zsidó vallásnak egyik legnevezetesebb előnye az, hogy hiveinek teljes szétszórása mellett is, általános legfőbb valláshatóság nélkül magát mindenütt fentartani képes.

A tizedik beszéd, heti-ünnepi szónoklat, melynek alapeszméje az, hogy a zsidó vallás igazságai Sinai hegyétől fogva a későbbi századon át, mind tovább terjedtek a népek között, s azok közjavává vált elannyira, hogy nem létezik oly vallás, mely ezen alapelvek és igazságok nélkül fenállhatna. A zsidó nemzetnek lettek kinyilatkoztatva, és ennek rendeltetésé azokat az egész világra elterjeszteni. A zsidóságnak, — mond a szónok, — mely most oly időknél megy elejébe, minőket őseink nem is ismertek, oly férfiakra van szüksége, kik nyílt szívvel, éles elmével bírnak, és rendíthetetlen bizalommal vannak az igazságnak végdiadala iránt; férfiakra szívvel és lélekkel, helyes felfogással és okos észszel, férfiakra, kik bölcsen tanácsban és tettekben, férfiakra a szószekben és a községek zöldasztalainál.

E kitűnő hitszónoklatokat nem csak a zsidó, hanem a keresztény közönségnek is méltán ajánlhatjuk, oly olvasmány az, mely mindnyájunk szívére és kedélyére csak nemesítőleg hathat.

Legközelebb folytatása jelenik meg e műnek, melynek külső díszes kiállításáról is csak dicsézőleg nyilatkozhatunk.

Dr. B— B—

P E S T.

Hitközségünk előjárósága következőt küldött be a szerkesztőséghez:

A nagy részvét, mely f. h. 13-án a városi színházban, az izraelita kórház javára rendezett Akadémia alkalmával,

a közönség részéről mutatkozott, megcáfolhatlanul tanusítja polgártársainknak emberszeretetét és nagylelkűségét.

Midőn a pesti izraelita hitközség előjárósága, a nemes emberbarátoknak, a szenvedők nevében, szívének mélyéből köszönetét fejezi ki az ezek iránt oly fényesen tanusított nagylelkűségéért, kötelességének is ismeri ezuttal az Akademia rendezésének folytán történt bevételek és kiadásokról számot adni.

Bevétel. Páholyok, zártszékek és belépti díjért 1276 frt 50 kr. Önkényes adakozások a következők részéről: Burgmann Károly 5 frt, Bobele V. és fia 1 frt, Baumgarten Ferdinánd 50 kr, Egressi Gábor 5 frt, Engl és Mandello 15 frt, Fürst Károly 1 frt, Fröhlich Samu 1 frt, Flesch Mór 1 frt 50 kr, Gróf Fesztetics Ágost 2 frt, Grabovszky G. 1 frt, Hofmann József, 10 frt, Holitscher Manó 12 frt, Kunevalder testvérek 1 frt, Jolics F. A. 3 frt, Leopold Ignác 2 frt, Manschön M. F. 5 frt, Murathy C. 2 frt, Rosenfeld Károly 3 frt, Schopper 2 frt, Séger Frigyes 2 frt, Stern B. Glaser és Volfinger 3 frt, Wieser Ferenc 1 frt, Wodianer Albert 50 kr, Zadix H. 1 frt 50 kr., 2 névtelen 30 kr. Összesen: 81 frt 30 kr. — Az összes bevétel: 1357 frt 80 kr.

Kiadások: Winter színigazgató urnak 220 frt, a színház pénztárnokának tiszteletbeli díj 15 frt, kapus és őrmester 4 frt, zongora szállítás 5 frt, kocsi és szolgálattért stb. 64 frt 60 kr.; összesen 88 frt 60 kr.; az összes kiadás pedig 308 frt 60 kr. Ekkép marad tiszta jövedelem 1049 frt 20 kr., mely összeg már is a község központi pénztárába a kórház számára letétetett.

Ezuttal elmulasztatlan kedves kötelességének ismeri a pesti izraelita hitközség, a nemzeti színház igen tisztelt tagjainak, mint Hofbauer és Markovics kisasszonyoknak, Egressi Gábor és Ellinger József urnaknak, továbbá Wöhler tanár és Deutsch W. urnaknak, nem kevésbé a városi színház igen tisztelt tagjainak, még pedig: Arenstein. Braun, Delia, Franken és Wierer kisasszonyoknak, valamint Barbieri karmester, Barnay, Baer, Porkovszky, Poll, Schmidt Károly és Kálmán, Simon, Szika, Schönau és Szwoboda urnaknak, az ép úgy készteljes mint sikerdús közreműködésért, úgy szinte a tisztelt pesti légszesztársaság t. igazgatóságának a színház ingyenes kivilágításáért leghőbb köszönetét kifejezni. —

A hitközség jövedelméről, jobban mondva az egyesek adakozásairól lévén szó, megemlítem ezuttal, hogy az új templomban, a peszach ünnepek alatt történt adakozások. 1050 frt és 10 aranyra ruznak. Ha tehát tekintetbe vesszük, hogy a régi templomban — habár nem oly nagy mennyiségben — szinte történnek adakozások; és hogy a szombatokon kívül évenként még sok ünnepnapunk van; átlátjuk, hogy ezen már régi idők óta fenálló szokást, mint azt egyik másik kívánná, megszüntetni lehetetlen.

F. hó 18-án Weiszmann ur szavazat többséggel a „Chevra Kadischa“ jegyzőjévé választatott meg. A választás csak az első három hónapra érvényes, mely idő alatt a nevezett egylet, a választott képességéről akar meggyőződést szerezni. Mindenesetre örülünk, hogy a Chevra Kadischa jóvá tette a pályázatban elkövetett hibát, és oly jegyzőt választott, ki mint értesültünk a magyar nyelv birtokában van.

Az Izraelita Magyar Egylet iskolai bizottsága a javaslatokat már előkészítette, hogy azokat a tan-

ügyi értekezlet elé terjessze. Azon kedves reményben lévén, hogy az értekezletben számos tanító és szakértő fog részt venni, az egylet célszerűnek látta az itteni hitközség t. elnökét megkérni, hogy a község gyűléstermét, mely sokkal nagyobb az egyletnél f. hó 27- és 28-ára átengedni méltóztatnék.

Az elnök az egylet kérelmét a választmány elé terjesztette, és a választmány annak átengedésére késznek nyilatkozott. Kell tehát hogy figyelmeztessen a t. vendégeket, miszerint a községterme az új imaházépületben van. —

T e n c e r.

LEVELEZÉS.

Sz. Fehérvár april 23-án 1862.

T. szerkesztő ur!

Szükségesnek tartom, hogy azoknak — ha olyanok volnának — kik még mindig azon véleményben vannak, hogy az itteni orthodox párt a legnagyobb mértékbeni megvetést meg nem érdemli, következőt elmondjak.

A helybeli izraelita katonák, peszachkor a hitközség költségén nyertek étellemezést. Minthogy ezen ünnep 8 napig tart, és a katonákon kívül igen számos szegény tartozkodott az ünnepeken át a városban, az igazgatóság kénytelen volt az orthodox párthoz, mely ugyan a hitközségtől elszakadt, egyes szegényeket küldeni. Jelen kell az embernek lennie hogy elhiggye, miszerint azok is kik különben jótékonyaságukról ismeretesek, mikép utasították el a szegény éhezöket. —

Annyira harapódzott a gyűlölet városunkban, hogy a különben jóra és nemesre fogékony is, képes a legocsmányább eszközökhöz nyulni, — az esdő éhezőt magától elutasítani, — hogy a község tekintélyét lealázza. Különben van még e kívül is elég, még sokkal rosszabb is ennél, de kell, hogy hallgassak, mert még nem való a nyilvánosságra; legközelebb azonban hiven fogom regisztrálni a hitközség ellen tett lépések eredményét.

Említésreméltó még, hogy a tanügyi értekezletre, melyől igen sok törvöst reménylünk, a község egyik tanítója, és mint hallom, egyik tagja is el fog menni.

Vegye végre t. sz. ur e lapok szerkesztőségéhez, legőszintébb szerenese kívánatomat. K.

Vegyes hírek.

— Az Izraelita-Magyar-Egyletben a tanügyi értekezletre való előkészületek végett e héten nem lesz felolvasás.

— Jelen lévén a Dr. Fischer J. L. ur fitanodájában e napokban tartott félévi vizgán, örömmel említjük fel azon jelentékeny haladást, melyet a tanoncoknál különösen a világtörténet, földrajz, német nyelv, és a kereskedői szakmákból tapasztaltunk. — Ez intézetre annyival inkább figyelmeztetjük a szülöket, mert nem kételkedünk, hogy Dr. Fischer urnak sikerülend szert tenni oly tanítóra, ki ép anyai eredményrel adandja elő a magyar nyelvet, magyar történetet, mint ő maga a felsorolt szakmákat!

— A nm. m. kir. udvari cancellária helybenhagyta a pesti kereskedői testület által teljesített választásokat a váltótörvény-székkez. Elválasztott hitfeleink ennél fogva elfoglalták bírói székeiket.

— Az első magyar izraelita beteg segélyző és temetkezési egylet alapszabályai megnyerték a felsőbb jóváhagyást. Belépni akarók valláskülönbség nélkül felvételnek minden vasárnap délután 2—4 óráig az egyleti irodában, 2 szerezsen utca 18. sz. alatt.

* Az „Allg. Ill. Judztg. a tanügyi értekezletről szólván panaszképen említi fel, hogy az Izraelita-Magyar Egylet igazgatói neki ez egylet működéséről közléseket „ö n k é n y t“ nem tesznek. Azt hiszi, hogy ezen magyar lap, is egy bécsi német lap (Neuzeit)

előnyösebb helyzetben van. Meg kell tehát jegyeznünk, hogy az egyesület „igazgatói“ egy szerkesztőségnek sem hordják házába a híreket, de nem is titkolóznak, s így a mit egyik megtud, hasonlótánjárás mellett a másik is megtudhatja. Így megtudhatta volna az „Allg. Ill. Judztg.“ azt is, hogy a „Neuzeit“ a tanügyi értekezlet programját hibásan adta vissza, ha a tudakozódásnál kényelmesebb nem lett volna a hibás eredetinek egyszerű utánnyomása.

Az Izraelita-Magyar-Egyesületnek hivatalos közlönye nincs, s így az „Allg. Ill. Judenztg.“ panasza nem is alapos.

Ujabbán Dr. Brody ur (Nagyváradról) nyerte meg legmagasabb kegyelem útján az ügyvédi jogosultságot.

(r.) Szegeden, a gazdasági téren működő lelkes ifjúság részéről „izr. ifj. segélyze egyesület“ van alakulóban, érdemes, szűkös-közlő egyetemi hallgatók gyámoltására.

— A corfui hitközség az utóbbi földrengés által megkárosult keresztények javára gyűjtést rendezett és a szerencsétleneket tetemes összeggel segélyezé. A földrengés legnagyobb kárt a görögök által lakott részben okozott s ez okból a pénz a francia-görög consul rendelkezése alá bocsátattott.

(Chr. Isr.)

— Halevy, az elhunyt jeles zeneszerző, özvegye férje halála után három levelet kapott. Az elsőben Rodriguez váltóügynök tudatja vele, hogy 80,000 frank van letéve nála két leánya számára. A másodikat Rotschild írja neki, s közli vele, hogy 10,000 frank évi jövedelme van nála. A harmadikban Pereire írja neki, hogy férjének háza volt a Boulevard-Malesherbes-en, mely 20,000 frankot jövedelmez.

— Calliban, Pommerániában a városi képviselő testület Fábian urat, egy izraelitát, választotta elnökévé, és ugyanőt küldötte a városi ügyekben követél a porosz királyhoz. Ő Felsőége kegyelmesen fogadta a mózesvallású küldöttet.

— Az orosz-porosz határszélen ismét egy. Mortaraféle eset fordult elő. Egy szegény zsidónak 11 éves fiátstvére egyszerre elveszett. Minden tudakozódás, minden keresés sütkertelen maradt, és így a szerencsétlen bátyának meg kellett nyugodnia azon hitben, hogy öcsese ismeretlen módok halálát lelte. Most kislát a dolog, azon ember, kinek házában a szegény zsidó lakott, elrabolta a gyermeket, ki azt egyetértésben a swingi plébánossal meg akarta keresztelni. A gyermek szabódott, és fenyegetések és kin-

zások dacára nem akart megkeresztelkedni. Ezért Poroszthonba vitték, innen vissza Oroszthonba, s itt több papi sőt hírói kézen ment keresztül. A megrabolt család végre kitudta a gyermek hol-létét, és a koronói kormányzóhoz fordult igazságért. A gyermek még nincsen megkeresztelve, de családjának sem adatott még vissza, hanem a pargementeni papnál van szigorú felügyelet alatt.

(Ver. isr.)

(t.) Engler tanító halála folytán Kohányi Sámuel ur a községi óvoda vezetőjévé neveztetett ki, mely kinevezés az óvodára nézve mindenesetre szép acquisitio. —

(t.) A községi tanodákban folyó hó 24-ikén megkezdettek az előadások, de mint halljuk 27-kén és 28-kán az iskolák a tanügyi értekezlet következtében zárva lesznek. Kívánatos volna, hogy a magán tanodák igazgatói és főtanítói is résztvենnek a tanácskozásban.

(t.) A község választmánya, a tanítási bizottságnak három jeles tagját Dr. Beck, Dr. Pollák és Dr. Schwab urakat kérte meg, hogy a tanügyi értekezletet tanácskozásban hivatalosan részt venni sziveskedjenek.

Szerkesztői levelezés.

Á. A. urnak Bécsben. Igéretének beváltását mielőbb várjuk. Számítunk rá.

X. urnak felső Magyarország. Levelét vettük. Kár volt visszajedni.

F. H. urnak Dév. Az irat későn érkezett. Jövöre bővebben.

R. urnak Keszthelyen. Sajnáljuk, a cikket adnunk lehetetlen.

L. tr. urnak Székesfehérvárott. Örvendünk a jó hírek.

f. urnak Pesten. Nem értettük s így nem is közölhetjük.

F. urnak Pesten. Nem lehet de nem is szabad ily kellemetlen polemikába bocsátkoznunk.

K. L. urnak Marczaliban. Köszönjük a küldött tárgyat. Sziveskedjék azon lenni, hogy minél többször lehessen szerencsénk.

HIRDETÉSEK.

Izraelita szülőknék

Felsőbb helyről engedélyezett kereskedelmi iskolában a nyári folyam f. hó 24-én kezdődik, a beírások f. hó 17-én. A kereskedelmi és reáliskolai tantárgyak oktattnak. Több tantárgy, különösen pedig irály, kereskedelmi írásbeli feladatok, és a magyarok története magyar nyelvben adatnak elő.

A tanmódszer, mely szerint a tantárgyak nálam előadatnak, csak is szellemképző.

A nyilvános iskolákban slendriánnak intézetemben nincsen helye.

Dr Fischer J. L.

Felsőbb helyről engedélyezett real- és kereskedelmi iskolának igazgatója. Az erdélyi természettudományi társulat rendes tagja, több geográfiai egyesületeknek tagja.

(2—2)

Nevelő kerestetik.

Négy gyermekhez, kik között 3 kezdő és egy már előhaladott, nevelő kerestetik, ki a héber, magyar és német nyelvben jártas legyen.

Az illető 250 frtot és egész ellátást nyer.

Ezen állomást elnyerni óhajtók felkéretnek Grosz Gyulához Kis Mariában leveleiket minél előbb bérmentesen átküldeni, minthogy kívánatos volna, hogy az illető már május elein kezdené működését.

Eliézer és Naftali

(héber költemény)

írta Florián, franciából fordította Bleuer Ignác. Kapható Lauffer és Stolp könykereskedésében. Ára 50 kr. u. p.